

## Előfizetési árak:

A kiadóhivatalban átveve:  
 Egész évre . . . 8 frt — kr.  
 Negyedévre . . . 2 „ — „

Helyben házhoz hozva:  
 Egész évre . . . 10 frt — kr.  
 Negyedévre . . . 2 frt 50 kr.

Aidélre postán szállítva:  
 Egész évre . . . 12 frt — kr.  
 Negyedévre . . . 8 „ — „

# TISZÁNTÚL

POLITIKAI NAPILAP.

Megjelenik minden nap a hétfőn és ünnep utáni napok kivételével

Szerkesztőség és kiadóhivatal:  
 Apáczai u. 3. sz.

A szerkesztőség kéziratok visszaadására vagy megőrzésére nem vállalkozik.

Előfizetések és hirdetések a kiadóhivatalhoz intézendők.

Egyes szám ára 4 kr.

NAGYVÁRAD, november 14.

## Gazdasági reakció.

(K. Ö.) A temesvári kamara feliratot intézett a kormányhoz, melyben sem többet, sem kevesebbet nem kérvényez, mint azt, hogy a kamatlábat a szerződő felek szerződés által tetszésök szerint állapíthassák meg. Vagyis kívánja az 1877. VIII. t.-cz. és az 1883. XXV. t.-cz. előírását, részben módosítását. A kamarának tehát nem kell sem a kamatlábnak 8%-ban való megállapítása, sem az uszora-törvény azon rendelkezése, mely az uszorát fenytő uton büntetendő cselekménynek nyilvánítja.

Valóban csodálkozunk kell, hogy a kamara épen most kel az uszorások védelmére, mikor a leglelketlenebb uszoraperek foglalkoztatják a közvéleményt. A kamara feliratában, igaz, azt mondja, hogy a nehéz pénzügyi viszonyok késztetik erre az akcióra, melyből, ha sikerre vezetne, nagy haszna lenne a kereskedői világnak. Ha ugyanis a kamatszédés nincs meghalározott százalékban megállapítva, akkor a kereskedő a kereslet és kínálat törvénye által előidézett konjunkturák kihasználásával fedezheti hitelét. Ez talán igaz lehet a kereskedőre nézve, de az is bizonyos, ha törvényben kimondjuk, hogy a kamatlábat a felek szerződés által állapíthatják meg, ezzel oly uszorapusztításnak nyitunk tág kaput, mely a kis és közép gazdasági egzisztenciákat halállal fenyegeti.

Tehát egy érdekképviselőtől is meg nem engedett dolog oly törvényalkotásokat

sürgetni, melyből temérdek kár származhatik egyéb gazdasági osztályokra. Minden osztálynak jogában áll, sőt szükséges is, hogy külön érdekeit megvédje; de mihelyt szem előtt tévesztjük az általános gazdasági követeléseket, sohasem leszünk képesek oly társadalmi keretek alapjait megvetni, melyeken belül egyedül lehetséges valamennyi kereseti osztály boldogulása. Pedig azt hisszük, ez az a cél, melynek elérését valamennyiünknek szem előtt kell tartanunk.

Ma, mikor minden tényező, kormány, társadalom és egyesek a kis ember boldogulása lehetőségén fáradozik, mikor törvények alkotnak és vannak előkészítés alatt, melyek rendeltetése kiragadni abból az anyagi és erkölcsi függésből, melyet a merkantilizmus készített el számára, nagy vakmerőség szükségeltetik ahhoz, hogy valaki az uszora védelmére keljen, mikor ország-világ tudja, hogy épen az uszorának van nagy része abban, hogy szegényedünk, hogy pusztulunk, hogy helyünket más foglalja el. Nekünk úgy tetszik, hogy a merkantilizmusnak ez az utolsó erőpróbája, és amint lefujtak neki a törvényhozás pénzügyi bizottságában, úgy a közkormányzat ígéretéhez hiven lefuj annak a merkantilista akciónak is, mely a gazdasági reakciónak szószólójává szegődött és végkövetkeztetésben mást nem akar elérni, mint a pénz korlátlan hatalmának vetni meg alapját. Visszaidézni azokat a szomorú idöket, mikor a bíróság 100—200 százalékos követeléseket volt kénytelen megítélni. Ismerve gazdasági viszonyainkat, ezek az állapotok megisméltölhetnek, mi-

helyt az uszorát korlátozó törvényes intézkedéseken lazítunk. Ellenkezöen, szigorítani kell a törvényen, mely ha az uszora korlátozására elegendő lenne, nem kellene feljegyeznünk azokat az uszorapereket, melyek a ruthéneket és a délvidéket koldusbotra juttatták.

Angolország a merkantilizmus őshazája, pedig sehol oly szigorú uszorátörvények nincsenek, mint épen Angliában. Mi még azt is sokaljuk, hogy törvényeink a 8%-os kamatlábat állapítják meg, holott tudjuk, ez a rendelkezés is esetről-esetre ki lesz játszva. Angolországban bevallási kényszer van. Aki hitelügyletekkel foglalkozik, az nevét egy lajstromba tartozik bevezetni, hogy ügyletei mindenkor ellenőrizhetők legyenek. Ezek legnagyobb része azon egzisztenciákhoz tartozik, kikkel minden társadalmi érintkezés megszakad. Nálunk is jól ismerik ezeket az egzisztenciákat, de nemhogy a társadalmi érintkezést megszakítanak velök, hanem még ezek a hangadók, hiszen csak parasztokat tett tönkre, holott szállítja a voksokat és hitelez a megszorult dzsentrinek.

Ideje, hogy ezeken az állapotokon javítsunk. Lesz-e annyi erkölcsi erőnk, hogy a pöffeszkedő merkantilizmussal társadalmi uton is szembe szálljunk, a jövő fogja megmutatni. Annyi bizonyos, hogy a törvény szigoránál is többet ér az erkölcsi érzék, mely gazdasági téren is mindenben az igazságot szolgálja. De hol vagyunk mi még ettől?

## A „TISZÁNTÚL“ TÁRCZÁJA.

### A süket ágyu.

A regruták közt, kik október első napjainban Fingal kapitány századához bevonultak, ott volt Kurczlehn Mihály is. Az óriási, erős termetű legény anyjával jelent meg a kaszárnyában, aki mindenki előtt, a kivel csak találkozott, jajgatva bizonyította, hogy fia a katonáskodásra teljesen képtelen, a sorozó bizottság itt nagy hibát követett el s ezért jó volna, ha a Miskát mindjárt hazaengednék vele.

A legtöbben mindenféle tréfát űztek az asszonyról és a suhanczról, azt tanácsolták, hogy haladéktalanul menjen az ezred állatorvosi intézetébe, mert ez az a hely, amely az ujoncok felett dönt.

— Legbiztosabb persze anyóka, — mondá egy tréfás fickó, — ha a Miska fiával a borbélyok szövetkezetébe megy, mert . . .

Óriási hahota tört ki. Fingal kapitány, aki éppen áthaladt a kaszárnya udvarán, figyelmessé lett a csapatra, az asszonyhoz közeledett és kérdezte, mi a baja.

— Ó jaj, generális uram, — kiáltott az asszony — nagy a baj. Fiamnak be kell vonulnia, de illik a katonákhoz. Egészen süket, egy ökör böghet mellette, s épp annyit hall, mintha egy egérke szaladgálna. Beszéljen csak valamit neki őrnagy ur és meglátja, hogy nem hallja meg magát!

Fingal megmagyarázta a jó asszonynak, hogy egészen más vizsgálatra van szükség s néhány napra itt kell hagynia a Miska fiát, hogy az orvosok alaposan megvizsgálják. »Ha csak ugyan nem hall semmit, ugyis nemsokára visszakapja«.

Az asszony azt mondta ugyan, hogy mégis inkább elmegy vele az állatorvoshoz, amit a kapitány persze meg nem értett, végre azonban oly szívzaggató bucsut vett fiától, mintha Miskának a következő pillanathban a csatába kellene mennie. A leggyöngédebb nevet és anyai intelmeket ordította fülebe, úgy, hogy az egész kaszárnya összefutott és a lovak az istállóban nyugtalanodni kezdtek. Ezzel elment. Mihályt elvezették a század hivatalos helyiségébe. Itt először a kapitány kérdezte ki részletesen. Midőn az ujonczzal való kiabálás folytán már az első tíz perczen is oly rekedtté lett, hogy mint a fiatal kakas kukorékolt, a kövér tűzér-számtiszt, Figl folytatta a kihallgatást.

Megtudták, hogy a legény egy bucsui verekedésben, mely falujában az ünnepélynek fénypontját szokta képezni, egy kitépett széklábbal néhány hatalmas ütést kapott fejére, minek következtében tökéletesen elvesztette hallását.

— Csodálatos! — szólta Fingal. A sorozó bizottságot valószínűleg ennek az embernek medve termete vezette félre, hogy nem vizsgálta meg tovább. Na, most legyen tehát meg.

Kurczlehn Mihály az egyik orvostól a másikhoz vándorolt, egyik bizottságtól a másik-

hoz ment, kik fülét oly behatóan vizsgálták meg, hogy minden bizottsági tag éjjel-nappal kiismerhette volna magát abban és végre is azt találták, hogy minden a legszebb rendben van, Miskának hallania kell.

Miska visszajött a századhoz, »beöltöztették« és a többi regrutával együtt kiképezték. De még sem hallott. A vezényszó nyom nélkül enyészett el fölötte, épp oly kevéssé törődött azzal, mint a fővárosiak azzal a rendelettel, mely a közuti vasutaknak és szállítóköcsiknek túltömését megtiltja.

Teljesen mindegy volt neki, hogy az »abrikotló« menetközben »balra át«-ot vagy »jobbra át«-ot vezényelt-e, tovább haladt útján s csak a fakerítések, falak, árkok vagy hasonló akadályok tartóztatták fel.

Világos volt, hogy az oktató elvesztette türelmét, noha más különben szelid ember volt, kit nem hiába neveztek a »szelid Henrik« guny névvel s Miskát oly névvel illetve, melyet még Brehmnek »Állati élet«-ében is hiába keresünk.

A legegyszerűbb katona fogalmakat is csak úgy lehetett az ujonczzal megértetni, hogy az öreg tűzérnek a parancsot felváltva fülebe ordították. Egy ember egymagában nem állta ki az e fajta oktatást.

Egyszerűbb volt a dolog, hogy Kurczlehnt reggel fölkeltsék. Mivel természetesen nem hallotta meg az ébresztőt, néhány tűzér megragadta ágyát és egyszerűen felfordította. Ez volt

### A horvát provizórium.

A képviselőház mai ülésén a kormány a következő törvényjavaslatot terjesztette elő a Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországek között létrejött pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről szóló 1889. évi XL. törvényzikk hatályának újabb meghosszabbításáról.

#### 1. §.

A Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországek között létrejött pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről szóló 1889. évi XL. törvényzikknek hatálya, az 1899. évi V. törvényzikk 1. §-ában megállapított határidőn túl, még egy további évre, vagyis 1900. évi január hó 1-től december hó végéig meghosszabbítottatik.

#### 2. §.

Ezen törvény 1900. évi január hó 1-én lép hatályba s annak végrehajtásával a pénzügyminiszter bizatik meg.

Budapesten, 1899. évi november hó 14-én.

Lukács László s. k.

magy. kir. pénzügyminiszter.

**Indokolás a Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországek között létrejött pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről szóló 1889. évi XL. törvényzikk hatályának újabb meghosszabbítása tárgyában benyújtott törvényjavaslatához.**

A Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországek között létrejött pénzügyi egyezmény becikkelyezéséről szóló 1889. évi XL. törvényzikk hatályát az 1899. évi V. törvényzikk csakis egy további évvel, vagyis az 1899. év végéig hosszabbította meg, minthogy kilátás volt arra, hogy ez alatt az idő alatt a pénzügyi egyezmény megújítása iránt Magyarország és Horvát-Szlavonországek részéről megindítandó tárgyalások befejezhetőek lesznek.

A két országos bizottság, a mely a törvény szerint az újabb pénzügyi egyezmény előkészítésére hivatva van, mindkét részéről idejében kiküldetett ugyan, az előmnkialatok azonban nem haladtak annyira, hogy a pénzügyi egyezményre vonatkozó érdemleges javaslat még ez év végéig alkotmányos tárgyalás alá vétethessék.

Elkerülhetetlenül szükséges tehát, hogy az ügy ismét ideiglenesen és pedig akkép rendeztessék, hogy az 1889. évi XL. törvényzikkkel becikkelyezett pénzügyi egyezménynek az 1899. évi V. törvényzikkkel 1899. év végéig meghosz-

szabított hatálya még egy további évre kiterjesztessék.

Ezekre való tekintettel kérem a törvényhozástól, hogy a jelenleg fennálló pénzügyi egyezménynek hatálya az 1900. évre változatlanul hosszabbítottassék meg.

Budapesten, 1899. évi november hó 14-én.

Lukács László s. k.

magy. kir. pénzügyminiszter.

## ORSZÁGGYÜLES.

### A képviselőház ülése.

Budapest, nov. 14.

Perczel Dezső elnököl, a ki az ülés elején felszólítja Sima Ferencet, hogy 30 nap alatt jelentkezzék az összeférhetlenségi bizottság elnökénél.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter törvényjavaslatot nyújt be a *házi iparnak* nyújtandó kedvezményekről.

Báró Fehérváry Géza honvédelmi miniszter betérjeszti jelentéseit a *honvéd-tisztképző intézetekről* és a *hadmentességi díjról*.

A Ház ezután áttér a napirenden lévő két törvényjavaslat tárgyalására. Az egyik az új *postatakarékpénztár* épületéről, a másik a *szigetvári—kaposvári vasut* engedélyezéséről szól. Mindkét törvényjavaslatot vita nélkül fogadta el a Ház.

Következnek az interpellációk.

### A Vörös Kereszt Afrikában.

Major Ferencz a Vörös Kereszt egyesület transzváli szerepeltetése tárgyában interpellálja meg a miniszterelnököt.

#### T. Ház!

A magyar Veres Kereszt Egyesület, mely részben a kormány által, részben társadalmilag fentartott intézmény, mely hivatva van háboru esetén a hadegészségügynek egyik legfontosabb részét, úgy mint a sebesültek ápolásba vételét, azok szállítását stb. megoldani. Közismertü dolog, hogy a M. V. K. az utolsó 2—3 év alatt óriási haladást tett minden téren, melyről tanuskodik, hacsak a 98. évi jelentést vesszük kezünkbe, mely hadegészségügyi szempontból is felette érdekes tanulmány

s miként abban az időben a sajtóból értesülünk legfelsőbb elismerésben is részesült.

Mindazáltal bár mennyire lehetünk teljes bizalommal a M. V. K. jelenlegi intézői iránt s bármennyire el kell is ismernünk, hogy a V. K. békébeni elbirálásánál készségének igen magas fokán áll, mégis mind ez nem nyugtathat meg abban az irányban, vajjon ezen nemes intézményünk háboru esetén ugy be fog-e válni gyakorlatilag is. A boszniai okkupációnál a M. V. K. csak zsenge korát élte s bátran kimondhatom, hogy az ott való részvétel csak kísérletezés volt. A szerb-török háboru alkalmával a V. K. főtenykedését inkább csak Belgrádban fenntartott kórházi működése képezte, a harcztéren azonban nem szerepelt. A török-görög háboruk alatt, mikor tényleg igen nagy alkalom kínálkozott a M. V. K. hadi készségének kitanulmányozására, fájdalom, abban aktív részt vett és csakis pénzbeli segélyezésre szoritkozott. Pedig tagadhatlan, miszerint aktív szereplésével bő alkalmat nyílt volna tapasztalatok gyűjtésére, másrészt annak beigazolására, hogy a magyar közvélemény teljes reménnyel tekinthet ezen intézmény hadi készségére. Kár, hogy ezen háboruban, hol majdnem minden hatalmasság V. K. E.-lete részt vett, mi hiányoztunk s nekem kit a tapasztalatszerzés, az emberbaráti szeretet odavonzott, igen nehezemre esett, hogy orvosi szolgálataimat nem a M. V. K. zászlaja alatt teljesíthettem, melyet csak részben kárpótolhatott azon kitünő fogadás és hála, amellyel találkoztam és azon meleg rokonszeny, melylyet a magyarok iránt lépten-nyomon tapasztaltam.

Most, midőn ismét itt az alkalom, hogy a M. V. K. készségét kipróbálja, érteve a dél-afrikai harcztéret, nem tekintve azt, hogy az ez irányban hozandó áldozatkészség korántsem oly nagy, mint az a nagy horderejű tapasztalat, melyet az aktív részvétel nyújthat, mely épp oly számba megy, mint a hadgyakorlatok a véderő harczképességének fejlesztésére.

Feleslegesnek tartom álláspontomat bővebben indokolni, mely teljesen tárgyilagosság terén mozog, melynek támogatására, ha még fel-említem azon erkölcsi momentumokat, melyek a nemzetközi érintkezésben mintegy kötelesség-

Kurczlehnere nézve a jele annak, hogy fel kell kelni.

Ugy látszott, hogy a nagyothalláson kívül semmi baja nem volt az újoncznak. Jókedvű és vidám volt, jó alvásnak és még jobb étvágyának örvendett. »A süket ágyu«, amint Miskát nemsokára elnevezték, mindig éhes volt, még öt perczel az evés után is. A porciónak, melyet kapott, legalább háromszor akkorának kellett volna lennie, hogy Miskát kielégítse. A kenyér, melynek az egész napra elégnék kellett volna lennie, többnyire már a reggeli rántott levesnél elfogyott. Az evés Kurczlehnerek gyöngye, vagy jobban mondva erős oldala volt.

— Hisz egészen jól érzem magamat a császáriaknál — szokta mondogatni —, ha csak valamivel többet ehetném és kissé jobban hallhatnék. Semmit sem hallok és semmit sem hallok. Lelkemben sajnálom, hogy annyira erőlködötök kell, hogy velem beszélhesetek, de hiszen nem tehetek róla. Nem értem, hogy az orvos urak semmit se találnak a fülemben. Folytonos dobolást hallok a fülemben, mintha csépelnének. Küldénének bár haza s minden jó volna!

Az újonczgyakorlat után Fingal kapitány Kurczlehnert »rapport«-ra hivatta s ott hosszú beszédet tartott neki az állampolgár kötelességeiről, hogy hazáját, feleségét és gyermekeit fegyveres kézzel megvédelmezze, világossá tette előtte, mily nyomultán cselekszik az, aki hibát tetett, hogy ezen kötelessége alól magát kivonja s figyelmeztette Kurczlehnert, hogy ezt a nagyothallást hagyja abban.

— Eddig jószággal próbálkoztunk meg, mindnyájan rekedtté kiabáltuk magunkat, de most vége van türelmünknek. Nem mint kapitány, mint atyai barátja tanácslom, hogy mostantól fogva halljon, mert különben s ezt ismét mint kapitány mondok, találunk eszközt, hogy legközelebb az összes mennyei angyalokat hallja énekelni, úgy, hogy végre is elviszi magát az ördög.

A »süket ágyu« szempilláját sem mozdította meg. Ha a kapitány chinai nyelven beszélt volna, az sem gyakorolhatott volna reá kisebb hatást. Kurczlehnere oly ártatlan arccal nézett a kapitányra, mintha mindketten ma született gyermekek lettek volna.

— Megértett-e? kérdezte — Fingal. Mihály meg sem mozdult.

Fingal mindkét kezét szócsonék tette össze és fülébe kiáltott:

— Megértette-e amit egy negyedóra óta mondok magának?

Miska nagyon elcsodálkozott. »Egy szót se kapitány ur! Azt hittem, hogy a kapitány ur a szomszédommal beszél.«

A rapportnál levő tüzérek arcán az a mosolygás mutatkozott, melynek csak a fegyver hatalma tiltja, hogy »általános derűtség«-gé ne legyen. Fingal azonban először oly fehér lett, mint a frissen meszelt fal, azután vörössé, mint gallérjának díszítése.

— Kurtavasat neki! — kiáltotta.

A napos evezette Kurczlehnert abba a helyiségbe, a melyről a tüzérek ritkán hallanak

szívesen. Most ott feküdt Miska a kemény lócán, egy nap megvasalták, másnap bőjtölnie kellett. Ez volt valószínűleg a legkeserűbb reá nézve: étvágya mellett még bőjtölnie is. Így töltött el négy napot. Az ötödiken, melyen megint bőjtölt, az őrségen levő tüzér így sutogott halkán fülébe: »Miska, éhes vagy? Akarsz-e valamit enni? Adok valamit!«

Miska erejének vége volt. A gyomrában rágódó éhség végre is arra kényszerítette, hogy megadja magát, meghallotta a tüzér sutogását és enniavót kért.

Másnap ismét a kapitány előtt állt Kurczlehnere.

— Bizonyára maga is örül, hogy ott lent megtalálta hallását, melyet a bucsui verekedés alkalmával elvesztett? — kérdezte Fingal. — Nem adok több büntetést a tettetésért, de ha ismét nagyot hallana, majd virágozik a haditörvényzék. Megértett ma engem?

— Igen, kapitány ur!

Noha Miska ettől kezdve épp oly jól hallott, mint bármely más tüzér, mégis egész szolgálati ideje alatt a süket ágyunak neveztek. Ez a neve még meg maradt akkor is, mikor káplár lett. Talán felvitte volna még altisztig is, de váltig erősítette, hogy oly éhes, hogy lehetetlen belemélyednie az altisztek »számára való hadi oktatás«-ba.

szerűleg közfelfogásba mentek át, miszerint ezen kiváló szamaritánus intézmény közkincese a művelt nemzeteknek, melylyel sietnek segítyt nyújtani ott, ahol arra rászorulnak. Ezen ténykedés egyik legszebb gyöngye ezen intézmény emberbaráti hivatásának. Vajjon lehetne-e tagadni, hogy a M. V. K. aktív részvételével, eltekintve a tapasztalattól, a külföld előtt tekintélyben nagyban emelkednék s a magyar névnek csak tiszteletet és elismerést szerezhetne.

A délafrikai népeknél pedig, kikkel sajnos, számbavehető kereskedelmi összeköttetések nincsenek, első megjelenésünkkel a legnemesebb emberbaráti ténykedésben mutatkoznánk be, mely méltán keltheti fel a rokonszenvet s ki tudja, nem fogja-e bőven kárpótolni a hozott áldozatokat meginduló kereskedelmünk kedvező fogadtatásával.

Midőn a felhozottakban rá akartam mutatni az alkalomra a M. V. K. szolgálatkészségének kipróbálása és tapasztalatok gyűjtése szempontjából, nem akarom interpellációim által a mélt. elnök urat mintegy pozitív ígéretre szorítani, csak szíves figyelmét hívom fel ezen nagy horderejű ügyre, ha vajjon nem tartaná-e czélszerűnek az általam felhozottakkal tüzetesebben foglalkozni s kétségtelen befolyását a M. V. K. irányításánál érvényesíteni, hogy az egy detachement (kirendeltség) leküldésével a délafrikai harcztéren a többi nemzetek példájára magát képviseltesse.

### Az aranyháboru.

Most Ugron Gábor terjesztette elő hossza és érdekes indokolás után interpellációját a pénzügyminiszterhez az osztrák aranyháboru tárgyában. Interpellációját a következő:

Kérdés a pénzügyminiszter urhoz!

Tekintettel, hogy a valuta rendezés végrehajtása tulhosszu időn át húzódik és az ennek érdekében elrendelt műveletek megakadásáról elterjedt hírek arany valutánk iránt való bizalmát rontják;

tekintettel, hogy az általános pénzszűke a magas kamatigények és minden oldalról jövő hitel megszorítások közepette minden valutánkat, a jegybankot érintő bonyodalmas szeles időben hat ki, kérdem a pénzügyminiszter urat: igaz-e, hogy 9,600.000 ft. aranyat, melyet az osztrák-magyar banknak kiutalt, visszavonta?

Ezen 9,600.000 ft. arany, ezüst forintosok vásárlására, avagy államjegyek bevonására volt-e szánya?

Mely okból történt a visszavonás?

Miután Ausztria alkotmányos uton nem tesz eleget elvállalt kötelezettségének, elérkezettnek látja-e az időt, hogy az önálló jegybank felállítását előkészítő javaslatokat előterjeszse az országgyűlésnek?

Végül hazánkban hónapok óta tartó, kártekonnyan ható pénzszűkének, a vidéken minden vállalkozást elfojtó, magas kamatláb enyhítésére, mily intézkedéseket szándékozik tenni?

Elnök: Az interpelláció kiadatik a pénzügyminiszternek.

A legközelebbi ülés holnap lesz.

### „Városi színház.”

A szünügyi bizottság ülése.

E naptól kezdve kiküszöböljük a mi színházunk minden más elnevezését, melyet a 60 évig vajdó ügy e téren meghonosított, s mert a nagyvárad szünügyi bizottság a tegnapi napon már rendelkezett is az épülő színházról, mint városi színházról, tehát ezután — városi színház — a neve a gyakorlatban, míg a megnyitó ünnepélyre egy díszesebb névvel fel nem ruházta a városi közgyűlés.

A szünügyi bizottság tegnapi ülése valóságos epochát jelent színészetünk történetében. Kezdetét vette ugyanis a színház belügyeinek rendezése és ezzel e téren a mult óhajításainak realizálása. És úgy tünt fel a tegnapi gyűlésen, hogy az a bizottság, mely most jogait akarja megőviteni az új helyzet folytán, a kibővített jogkör nélkül is sokat tehet, jogbővítésre tehát csak kis részben van szükség és ha van mégis nagyobb jogkörre szüksége, azzal időről-időre, esetről-esetre megbízták a törvényhatóság által, mint most a pályázat kiírásával is.

A mai ülés legfontosabb tárgya volt annak eldöntése, hogy pályázat vagy meghívás útján töltsék-e be a városi színház igazgatói állását. A bizottság és igen helyesen a pályázat mellett nyilatkozott. Eddig mintegy öt pályázó van s ezek közül egyik-másiknak már van társulata, míg a többiek közvetlen a nagyvárad színház részére szerveznék társulatukat.

A szünügyi bizottság tegnapi ülésének lefolyása a következő volt:

Dr. Hoványi Géza elnökle alatt jelen voltak: Beczkay Lajos, dr. Berkovits Ferencz, dr. Dési Géza, Farkas Izidor, Kunz Gusztáv, dr. Munk Béla, dr. Mihály Adolf, dr. Radó Ignác, Mezey Mihály, Huzella Gyula, dr. Kornstein Lajos, Hlatky Endre, ifj. Rimler Károly, Stark Gyula.

Elnök megnyitja az ülést s előterjeszti az ülés tárgyát: a színház bérbeadását, melyre a közgyűlés hívta föl a szünügyi bizottságot. Azon kell tanácskoznunk, hogy az igazgatói állást pályázat vagy meghirdetés útján töltsük-e be? Eddig szándékoznak pályázni Leszkay András,

— Nagy vállalkozó!

továbbá Szilágyi Vilmos, a Magyar Színház tagja, Mátray Béla a Népszínház pénztárnokával, Vidor Dezső; a mai napon Bokody Antal is bejelentette pályázatát. 42 évi színészgyakorlata van ez utóbbinak. Pályázik még Kövesi Albert, a Kisfaludy-színház igazgatója. A pályázni szándékozókat hivatkoznak képességeikre. Nézete szerint a pályázónak tudnia kell, hogy mit ad a város a szünigazgatónak szubvencióul. Ugy értesült, hogy csak a színházat és a világitást adja.

Felkiáltások: Helyes, helyes!

Lényegesnek tartja, hogy a szerződési időül mennyit ajánl a bizottság a közgyűlésnek.

Radó Ignác szerint a bizottság csak javasol, pedig pályázatot kell kiírniok és feltételeket és így a szünigazgatónak nincs semmi kilátása, csak a színház. A pályázati hirdetményben nem tehetnek emmi ígéretet.

Munk Béla dr. nagy ígéretnek tartja már, ha a fütést s világitást kilátásba helyezik. Valószínűnek tartja, hogy a színházlátogatás az első évben nagy lesz, tehát az első évben semmi szubvenciót nem adna. Határozottan kitenne a pályázati hirdetményben, hogy az igazgató nem kap semmit.

Kunz Gusztáv kilátásba helyezné a ruhárt és czukrászdát, vagyis az összes mellék-helyiségek jövedelmét.

Elnök kimondja a véleményét, hogy az első 3 évben semmi jövedelmet nem adnak az igazgatónak.

Farkas Izidor szükségesnek tartja a 3 évi időt a pályázatban kitenni.

Radó Ignác megkövetelné az igazgatótól, hogy mutassa be a személyzet névsorát. (Helyeslés!)

Elfogadják a 3 évi szerződési időt.

Elnök a pályázatban jelezni fogja azt az időt is, a melyre a vállalkozóknak a színházat el kell készíteni és megkövetelné, hogy a társulat már a megnyitás előtt 15 nappal együtt legyen, hogy összejátszhassanak, mert másképen lehetetlen az előadásokat megkezdeni.

Többen ellenzik az elnök azon javaslatát, mert nagy terhet ró az igazgatóra.

Elnök újra hangoztatja indítványának fontosságát.

Radó Ignác dr. ezt bizalmi kérdésnek tartja az új igazgató iránt, kinek pedig érdekében áll, hogy társulatával betanuljon.

Elnök az indítványát visszavonja, Mezey Mihály azonban fenntartja és kéri az elnököt, hogy bocsássa szavazásra.

Hlatky Endre indítványozza, hogy tegyék bele a pályázatba, hogy teljesen összejátszott társulattal kezdje meg az előadásokat.

Radó Ignác dr. konkrét indítványt tesz: Köteles a szünigazgató november 1-én teljesen összejátszott társulattal az előadást megkezdeni, köteles a szünitársulat személyzetének névsorát Virágvasárnap után bemutatni és ha azt a szünügyi bizottság el nem fogadja, azt köteles az előadások megkezdéséig pótolni. Ha ujonnan tervezett társulata volna, 2 héttel az előadások megkezdése előtt megjelenni. Ha a szünigazgató működésével nem lesznek megelégedve, úgy a szünidény befejezte előtt, 3 hónappal fölmondhassanak.

Elfogadják.

Elnök: A szerződésbe bele teendők tartja, hogy az első év november 1-től május 31-ig tartson. A szünigazgató továbbá bizonyos óvadékokat tegyen le.

Elfogadják, hogy a pályázati feltételekben kitegyék a vinkulum letetésének kötelezettségét és annak mennyiségét háromezer forintban állapítják meg.

Elnök szerint azokat a színházi értékeket nem lehet pénzbelileg mind biztosítani, ezek megóvása felett a felügyelő bizottság őrködik.

A szerződés megszerkesztésével megbízzák, az elnökön kívül Mezey Mihály, dr. Dési Géza és Kunz Gusztáv tagokat.

Mezey Mihály szerint a szerződést addig meg nem lehet állapítani, míg a színházi bizottság szabályrendelete kész nincs. Ezt kell először kidolgozni, mert minden színházi szerződésből látja, hogy e két dolog teljesen össze van fonódva. Némely szerződésben el van választva az anyagi rész a művészeti vezetéstől.

Hlatky Endre szabályzatot óhajt, mert az rövidebb procezzussal bír mint a szabályrendelet.

Elnök szerint az egész szabályzatot és jogkört be lehet tenni a szerződésbe, a mint más színházaknál is van. Az érintkezés minden tekintetben a szünügyi bizottsággal történjék, — ezt megállapíthatná a szerződésben.

Az igazgatói állás betöltésénél többen a pályázat mellett vannak, fenntartva az ajánlás jogát a bizottságnak.

Elnök kijelenti, hogy a bizottságnak mindent el kell követni, hogy az ajánlott szünigazgató elfogadását a közgyűlés által kivigye. A bizottságnak 18 tagja van, a kiknek véleménye határozó lehet a közgyűlésre.

Egyhangulag elfogadják a pályázat kiírását és megbízzák az elnököt az illetőkkel való érintkezéssel.

Pályázati határidőül december hó 7-ik napját tűzték ki s a pályázatot a szaklapokban meghirdetik.

Elnök előterjeszti, hogy Leszkay András szünigazgató a szünügyi bizottság pártolását kéri határozatilag kimondani, mert különben nem pályázik. Akarná tudni a bizottság álláspontját vele szemben, a ki egy központból 3 nagy szünitársulatot igazgatna.

Ezen kérdésben határozatot nem hoznak.

Mezey Mihály indítványt tesz a szünügyi bizottság szabályzatának megállapítására. Előterjeszti az egyes városok szabályzatait. Pécs szabályzatát felolvassa. Nézete szerint nem volna helyes, ha a bizottság a gazdasági ügyekben is intézkednék, hanem csak a művészeti ügyekben.

E szabályzatot többen helyesnek találják s ajánlják, hogy a bizottság Nagyvárad város szünügyi szabályzatát ez alapon dolgozza ki.

A szünügyi bizottság a következő pályázati felhívást tette közé:

### Pályázati felhívás.

Nagyvárad város szünügyi bizottsága a törv. hatósági bizottságnak 287—899. közgy. szám alatt adott megbízása alapján pályázatot hirdet a városi színházban kizárólag magyar szünielőadások tartására.

Nagyvárad város közönsége a színházat összes helyiségeivel és felszereléseivel díjtalanul bocsátja a szünigazgató rendelkezésére.

A szerződési időtartam három év, mely kezdetét veszi 1900. évi október hó 15-én és tart 1903. ápril hó 30-ig, azon világos megjegyzéssel, hogy amennyiben a most építés alatt álló színházban az előadások 1900. október 15. napján bármi okból megkezdhetők nem volnának, ezen késedelemről kifolyólag, az igazgató a város ellen semminemű kártérítési igényt nem támaszthat.

A színi-idény minimuma megszakítás nélkül hét hónapi időtartamban állapítatik meg, mely rendszerint október hó 1-én veszi kezdetét.

A szerződés három évi időtartamra köttetik, azonban a város jogosítva van a szerződést ezen időtartamon belül is, minden év december 31. napjáig felmondani, ha az igazgató vagy a színtársulat — illetve azoknak működése a kívánalmaknak meg nem felel.

Vállalkozó igazgató köteles oly dráma, vígjáték, népszínmű és operette társulatot szervezni, amely a közönség igényeinek kielégítésére esetleg opera-előadások tartására is képesített legyen.

Köteles szerződöttelei tagjainak névsorát 1900. évi ápril hó 15-ig a színiügyi bizottságnak bemutatni.

A megválasztott igazgató a színházat már összejátszott társulattal köteles megnyitni, a mennyiben tehát társulatát a nagyváradi színházra szervezné, tartozik társulatát már a megnyitás előtt legalább 15 napon át itten összegyakorolni.

Pályázó igazgató tartozik pályázati kérvényeinek benyújtásával egyidejűleg óvadékul 3000 frt készpénzt vagy óvadékképes értékpapírt a városi pénztárnál letenni s a letéti jegyet kérvényéhez csatolni.

Pályázati kérvények 1899. december hó 7. napjának déli 12 óráig a színiügyi bizottság alulírt elnökéhez nyújtandók be.

A beérkezett pályázatok felett a színiügyi bizottság véleménye alapján a törvényhatósági bizottság közgyűlése határoz.

Nagyvárad, 1899. november hó 14.

Dr. Hoványi Géza,  
bizottsági elnök.

## UJDONSAGOK.

### TAJÉKOZTATO.

Régészeti és történelmi muzeum. (Schlauch park) nyitva minden vásár- és ünnepnap d. e. 10 órától fél-1-ig és d. u. 3-5-ig 10 kr-ért. Kedden és csütörtökön d. u. 3-5 óráig 20 kr-ért. Más időben 50 kr.  
November 14. A színiügyi bizottság ülése d. u. 3 órakor a városház tanácstermében.  
November 14. A halásztársulat értekezlete a vármegyeházán.  
November 15. Sajtópör a törvényszéken.

\* **Személyi hír.** Szekeres Frigyes prem. rendű kanonok, jászói jószágkormányzó pár napi tartózkodásra Nagyváradra érkezett.

\* **Dr. Karácsonyi János a M. T. Akadémiában.** A M. T. Akadémia II-ik osztálya hétfői gyűlésének egyik érdekes pontja volt dr. Karácsonyi János bihar-püspöki-i esperes-plébánosnak, a kiváló történettudósnak felolvasása az arany-bulláról. A felolvasó kimutatja benne, hogy II. András, a ki az aranybullát kiadta — az eddigi téves adatokkal szemben — az 1204. év január 19-ike és május elseje közé eső napon kezdte meg az uralkodását. Az aranybullát az 1222. évi május 7-ike körül adta ki II. András, egy új és nagy nemesi párt követelése folytán. Nemsokára azonban a kormányzó hatalommal bíró férfiak helyébe mások

jöttek s 1222. Mindszentes ünnepén már új törvényeket alkotott az országgyűlés s az aranybulla őrzése fölöslegessé vált és akkor senkisé gondolt arra, a mi később bekövetkezett, hogy ez lett egyike a legfontosabb sarkalatos törvényeinknek. A vatikáni levéltári kutatásnak is egyik fontos czélja az aranybulla eredetijének feltalálása.

\* **Birói kinevezés.** Ő Felsége a m. kir. igazságügyminiszter előterjesztésére Gálbory József nagyváradi-vidéki járásbírói albirót a gyulai kir. törvényszékhez bírónak nevezte ki.

\* **Véres kardpárbaj.** A tegnap délutáni órákban egy súlyos kimenetelű kardpárbaj megdöbbentő híre járta be a várost, melynek szereplői a nagyváradi társaságokban jól ismert Sz. I. honvédfőhadnagy és K. L. joghallgató. A párbaj tegnap d. e. ment végbe. Feltételek voltak: kardpárbaj, bandage nélkül, végkimerülésig. A felek hevesen csaptak össze, melyből a tiszt került ki sebesülten. A párbajt a feltételek értelmében tovább folytatták és most már igen súlyos eredménnyel. A tiszt kardja ugyanis a jogász balkarját vágta meg a könyökön felül, a jogász kardja pedig a tiszt nyakereit szeltesse. A tisztet eszméletlen állapotban szállították el a harcz helyéről és sebe állítólag halálos, a késő éjjeli órában kapott értesüléseink szerint azonban még él.

\* **A Bazár építése.** A városi színház mellé építendő Bazár-épület helyéről már bontják a házakat; a tetőzet már lekerült úgy a Mayr-, mint a Weiszlovit- és Hillinger-házakról. A Bazár építését tavasszal kezdik meg a vállalkozók. Az emeletes épület földszinti és emeleti részének alaprajzát tegnap nyújtották be a vállalkozók a városhoz s egyben felkértek tanácsot, hogy az építendő Bazár-épületben kiadandó lakrészek és boltokra hirdesse meg a bérletet.

\* **Még mindég a tűzraktanya.** Sok kellemetlensége volt Nagyvárad városának a tűzraktanya építőivel, Hártil és társaival, mig perre került végre is a dolog. A város ugyanis visszatartott 50847 frt 23 krt az építési összegből, mert a vállalkozók nem fejezték be teljesen a munkát s az építéssel elkéstek. Ezért most perelnek. A jókora összegből már korábban átengedett a vállalkozó cég 20,000 frtot a szabadkai takarékpénztár és Népbanknak, a mely pénztintézet most értesítette a várost, hogy ujabban ismét 15,000 frtot engedtek át Nagyvárad városánál levő követelésükből a pénztintézet javára. Megkeresésében a takarékpénztár kéri a várost, hogy most az egész összeget, 35,000 frtot részükre utalványozzák ki. A kérelmet a város annyival kevésbé teljesítheti, mivel a per kimenetele még kétséges.

\* **A chrysanthém-kiállítás berekesztése.** Tegnap este berekesztették be az idei chrysanthém-kiállítást, mely a szép erkölcsi s társadalmi haszna mellett 200 frton felül jövedelmezett a biharmegyei nőegyletnek a már említett nemes czélokra. Az üres czukrászda helyiséggel özv. Gerliczy Félix báróné és táborkara még sok mindent terveznek, a miből már egy-egy kis bizonytalan hírecske ki is szivárgott. A mig ez a terv kellőleg megéri, az üres czukrászda helyiség még is becsukódik. A kiállításnál az aggnők menháza javára előfizettek a következők:

Özv. Des Echerollesné 60 kr, báró Gerliczyné 2 frt 69 kr, Papp Imréné 1 frt, Sal Ferencz 60 kr, Német Sándorné 40 kr, T. Krisztih 30 kr, N. N. 80 kr, Mis M. 30 kr, Kovács 30 kr, Sziládkyné 20 kr, Blastikné 30

kr, F. Novotni 30 kr, Wagner József 80 kr, dr. Bulovszky József 1 frt, Schlauch Jozefin 9 frt 80 kr, Novákné 1 frt, dr. Potássy János 1 frt 20 kr, Konrád 30 kr, Hatl Ferencz 30 kr, Vámosi Sándor 40 kr, Vimper József 30 kr, Bacsik Nándor 30 kr, Glatz Antal 30 kr, dr. Szöllösy Ernő 1 frt, dr. Mayer László 1 frt 80 kr, Nadányi Jenőné 60 kr, Szokoly Józsefné 30 kr, Dús Lászlóné 60 kr, Kelemen Kálmánné 30 kr, Weisz Lajosné 60 kr, Géczy Lajos 20 kr, Winkler Jozefin 1 frt 40 kr, Fráter Gézáné 1 frt 20 kr, Szécsényi Jenő 80 kr, Pekánovits Imréné 1 frt, N. N. 30 kr, Ficzek Lajos 30 kr, Tóth Jenőné 40 kr, Levitter 5 frt 30 kr, Huzella Gyula 60 kr, N. N. 30 kr, dr. Bartha Béla 60 kr, Szüts Izsó 30 kr, Vertánné 40 kr, Ritoók Zsigmond 30 kr, N. N. 30 kr, Latser Viktor 60 kr, Makutz Ernő 85 kr, Papp Miklós 39 kr, N. N. 05 kr, Hering Sándor 60 kr, Busch Dávid 60 kr, Zsunk Pál 30 kr, N. N. 10 kr, N. N. 20 kr, N. N. 20 kr, Kermeczky György 60 kr, N. N. 30 kr, Kugler Albert 40 kr, Schöpflin Ágostné 40 kr, Bognár Sándorné 30 kr, Vértési Andorné 20 kr, Steiner Árminné 40 kr, Bozóky Béla 48 kr, dr. Vucskics Gyula 1 frt, Hlapsziánné 40 kr, Batig Ferenczné virágokból 4 frt 50 kr, Schwarcz Gézáné 30 kr, Materni Imre 30 kr, dr. Molnár Imréné 30 kr, Kunz Gusztávné 30 kr, Janky Józsefné 35 kr, ifj. Rimanóczy Kálmánné 30 kr, Gyurkovics Cornélné 40 kr, Ince Lajosné 60 kr, Stettner Jánosné 40 kr, Miskolczy Barnáné 50 kr, dr. Máyer Ágostonné 40 kr, Weigl Róbertné 30 kr, Keszthelyi Zoltánné 30 kr, Széles Lajosné 30 kr, Sára Miklós 60 kr, Voszka Ferenczné 15 kr, Grósz Anna 10 kr, Veisz Ida 30 kr, Beczkay Arthurné 20 kr, Imre Jánosné 10 kr, Rác Mihályné 60 kr, Mayr Sándor 5 frt, Molnár Lajosné 40 kr, Léderer Dávidné 30 kr, Radovits Zigre 60 kr, Fássy Lajos 40 kr, Baróthy Sándorné 30 kr, dr. Mémeth Gyula 80 kr, dr. Wavrek Kálmán 30 kr, dr. Fráter Imréné 1 frt, Hlatky Endréné 40 kr, Kovács Béla 30 kr.

\* **Csendes a Bazár-szoros.** A török-orosz háboru alkalmával szállóigévé vált egy muszka-generális jelentése révén, hogy a »Sipka-szorosban minden csendes«, pedig akkor legjobban porolták a törökök a czukorszoknyát. A mi saját külön szorosunkban a mai napon szintén csend lesz, mert az épületek bontása folytán a kocsiközlekedést ezen a helyen beszüntetik. A kapitányi hivatal erre nézve a következő hirdetményt adta ki: Tekintettel azon körülményre, hogy a Bazár-szorosban levő házak lebontása miatt, az ott lefektetett légszuszvezeték felszedése szükségeltetik, ennél fogva a Bazár-szoros a kocsiközlekedés elől folyó hó 15-én egész napra elzáratik. Nagyváradon, 1899. november hó 14-én. **A rendőrkapitányi hivatal.**

\* **Hatszáz ezer forint jótékony célra.** A káposztásmegyéri vízművekhez szükséges területet a székesfőváros Károlyi Sándor gróf földjéből sajátította ki. A gróf azonban nem elégedett meg a neki megítélt vételárral és bepörölte a fővárost. A gróf meg is nyerte a pört, sőt a kuria 600.000 frttal többet ítél meg, mint a törvényszék és a királyi tábla. A 600.000 frtot a grófjótékony célra fogja fordítani. Ez a nagylelkű alapítvány a szegény munkásnép nyomorát fogja enyhíteni, mert kórházakat és munkásházakat fog belőle a nemes gróf építeni.

\* **Elhunyt ifju.** Röviden már megemlékeztünk Sarkady Béla betűszedő haláláról. A korán elhunyt szegény ifjut megölte a nyomdászok nagyrészének veszedelme: a tüdőbaj. Éveken át éjjelezett az ólom betűk között s szivta tüdőjébe a megölő mérget. Hosszabb ideig állott a »Tiszántul« szolgálatában, mint szorgalmas, ügybuzgó korrektora a lapnak. A jó képzettségű ifju a nyomdász lapokba ügyes dolgokat irogatott, néhány tárczája lapunkban is megjelent S. B. név alatt. Néhány hét előtt is küldött be dolgozatokat hozzánk, melyekből

még egyik másik valószínűleg nyomdafesték alá kerül. A gyilkos kór még egész ifju korában lopózott különben is gyenge szervezetébe. Temetése ma, szerdán délután 3 órakor lesz a halász-utcai gyászháztól. A korán elhunyt ifju utolsó útján testületileg kísérik ki a nyomdászok és a kath. legényegylet tagjai. A család által kiadott gyászjelentés a következő:

Özv. Sarkady Józsefné szül. Tágl Mária mint anya, özv. Szatmáry Dánielné szül. Sarkady Matild és leánya Mariska; Sarkady József, Sarkady Lujza mint testvérei; továbbá sógor-öccse Sarkady Józsefné szül. Paku Jolán és gyermekei: Lenke és Elemér, valamint számos rokonai nevében is szomorodott szívvvel tudatják, a legjobb fiu, testvér és sógor **Sarkady P. Béla** betűszedőnek, f. hó 13-án este 1/8 órakor, életének 27-ik évében, hosszas szenvedés s a halotti szentségek ájtatos felvétele után történt csendes elhunytát. A megboldogult földi maradványai f. hó 15-én d. 3 órakor fognak Halász-utca 923. sz. alatti lakásáról, a róm. kath. vallás szertartásai szerint, az olasz-i nagytemetőben örök nyugalomra helyeztetni. Mely végtisztességtételre az elhunyt rokonai, barátai és ismerősei tisztelettel meghívotnak. Nagyvárad, 1899. november 14. Legyen könnyű a föld a korán elköltözött hamvai fölött

\* **Városi szemétdomb.** A legutóbbi városi közgyűlésen dr. **Kazay Kálmán** törvényhatósági tag interpellálta a polgármestert, hogy a Réten, a Rimanóczy-telep mellett, daczára, hogy a tilalom tábla ki van függesztve, a város odahordatja a szemetet és trágyát. Az interpellációban eladottakról a polgármester meggyőződésén, azonnal intézkedett, hogy a rendőrség szüntesse be a szemét lerakását s az ott felhalmozott trágyát hordassa el a rendőrség.

\* **A Lánchíd jubileuma.** November 20-án lesz ötven esztendeje, hogy a budapesti Lánchidat átadták a forgalomnak. E jubileum alkalmából a **Magyar Mérnök és Építészegyesület** ünnepségre készül. A választmány elhatározta, hogy november 18-án ünnepi ülést rendez. **Zelovich Kornél** ismerteti itt majd a hidépítés előzményeit, az építésnek történetét s a többi közt bemutatja a páratlan építménynek eredeti rajzát is. Az ünnepségre meghívja az egyesület a kormány tagjait, a főváros képviselőit, **Clark Ádámnak**, a hid építőjének nejét és fiát, továbbá gróf **Szechenyi István** fiát. Azonkívül kiadják a hidnak terjedelmes **monografiáját** számos rajzzal. A monografia számára az előadó és **Edvi Ilés Aladár** már számos értékes adatot gyűjtött össze.

\* **Milyen lesz az új esztendő?** Miután tegnap Falb Rudolf jóslata daczára sem vészett el a világ, tehát az 1900-ik évvel kezdődő új évszázadot is minden nagyobb baj nélkül megérjük, ha csak t. i. addig meg nem halunk: nézzük ugy nagyjából, milyen is lesz hát a következő esztendő? 1900-ban az uralkodó bolygó a Merkúr. Ez ugyan aligha érdekel bennünket. Sokkal érdekesebb kivált a hölgyekre, ha megmondjuk, hogy a farsang tart vizkereszt napjától hushagyó keddig, vagyis január 7-től február 27-ig bezárólag, tehát 52 napig. Hosszu farsangunk lesz, kimulathatja magát bőven, a kinek kedve van rá. Az újév egyébként hétfői nappal köszönt ránk s így Sylvester vasárnapra esik. Tehát mindjárt az év elején kettős ünnepünk lesz. Hasonlóan kettős ünnepünk lesz az új év első hetében, a mennyiben Vizkereszt (január 6.) szombatra esik. A többi ünnep a következő: február 2: Gyertyaszentelő Boldog asszony (péntek), február 25, Farsang vasárnap márczius 25 Gyümölcsoltó Boldogasszony (vasárnap), április 11-ike nemzeti ünnep (szerda), április 15 és 16 husvét vasárnapja és hétfője, május 24: áldozó csütörtök, június 3 és 4: pünkösd, június 14: Ur napja június 29; Péter és Pál (péntek), augusztus 15: Nagyboldogasszony (szerda), augusztus 20: Szent István király (hétfő) szeptember 8: Kiszasszony napja (szombat), november 1: Mindenszentek ünnepe (csütörtök), december 8: Mária fogantatása (szombat), december 8: Mária fogantatása (szombat), december 25 és 26: Karácsony (kedd és szerda). Az advent december 2-án kezdődik.

\* **Aszfalt vagy koczkakő?** Az építés alatt levő színház környékének burkolása és rendezése alkalmával **Busch Dávid** városi főmérnök kifogásolta, hogy Apáczá-utcától a Szent László-hídig a kocsit is aszfalt makadammal készítették. Azt állította ugyanis, hogy a villamos vasut vágányai miatt aszfalt-burkolat helyett csak koczkakő burkolat alkalmazható. A főmérnök ezen előadására dr. **Kovács Jenő**, a tatarosi aszfaltgyár műszaki igazgatója egy hosszabb levelet intézett hozzánk, a melyben reflektál a főmérnök által előadottakra. A levélből közöljük a következőket:

Értesüléseim szerint a főmérnök ur azzal érvelt, hogy Temesvárt az aszfalt kocsit burkolatnak vasuti vágányok mentén történt alkalmazásánál szomorú tapasztalatokat szereztek. Ezen állítás önmagától megdőlt, mert Temesvár szab. kir. város az utóbbi időben nagy mértékben kezdi ugyan kocsitait aszfalttal burkoltatni, ámde azon utvonalakra, melyeken közuti vasut végig halad, ezideig még sor nem került s így ezen városban sem szomorú, sem más tapasztalatokat ez irányban nem szerezhetek. Gyakorlati tapasztalatokat szerzett a tekintetben hazánkban Budapest, Arad, Rákospalota közönsége, legujabban pedig Szombathely városában készült a közuti vasuti vágányok mentén aszfalt kocsitburkolat. Külföldön, de különösen Németország nagyobb városaiban, hol majdnem kizárólag aszfalt kocsitburkolatokat alkalmaznak s a vasuti vágányok keresztül kasul szelik ezeket, azon tapasztalatra jutottak, hogy az aszfaltburkolat márcsak azért is különösen czélszerű a vágányok mellett, mert míg a kőburkolatoknál rések és így támadási felületek képződnek, melyeket a járművek kerékei kikezdenek, addig az aszfalt egyenes felületén ilyen alig fordul elő. Az aszfalt burkolat előnyei a következők: Az aszfaltkocsitburkolat egyöntetű, összefüggő szilárd felület képez, minek folytán nem zajos és nem rázó, nem porzik, könnyen tisztán tartható, — a közlekedés rajta könnyű, a vontató erő kiméltetik s ezen tulajdonságai folytán minden más burkolattal szemben egészségügyi, szépségeti és forgalmi szempontból előnyben részesítendő. Tartóssági és így pénzügyi szempontból felülmul az aszfaltburkolat minden más burkolatot, mert fenntartási költsége csekély és a javítások folytán az egész burkolat mintegy megújul.

Ha évek multán, a burkolat egyes helyeken megromlik, csak a felső réteg szedendő fel, az alsó 15 cm. vastagságú betonréteg állandó és örökösnek mondható. A felső réteg anyaga pedig mindig felhasználható és új anyag hozzákeverésével újból lerakható, úgy, hogy csupán 20—25 évi cyclust alapul véve, az aszfaltburkolat végeredményében olcsóbb minden más burkolatnál.

\* **Az új Muegyetem.** Az új Muegyetem, melyet a vallás- és közoktatásügyi kormány a **Lágymányoson** épített, egyike lesz Európa legerősebb intézeteinek, melyek a tudománynak lesznek szentelve. A pavillonrendszerben alkotott épületesoport 32.400 négyszögöles telket foglal el. Az összes építkezés költségét hatmillió ötszáz ezer forintban szabták meg. Ennyibe kerül az a 16 épület, melyből ez a müegyem-temi telep fog állani. Az impozáns központi épület a park közepén áll és homlokzatával a Dunára néz. Mögötte lesz mindjárt az ifjuság pavillonja és körülötte a tizenhárom épület, az egyes tudományszakok szerint. A főbb tudományos ágak ugyanis külön pavillont kapnak. A pavillonokat s a környező parkot körülbelül 10—15 év alatt építik fel. S mihelyt a fedezeti alappal tisztában lesznek és a pénzügyminiszter erre nézve dönt, az építkezést nyomban megkezdik. Most a telek rendezésével és a régi épületek eltávolításával foglalkoznak. A terület különben már egészen ki van sajátítva. Egyetlen telek van még pör alatt. A müegyem-temi telep tervezője, **Ziegler Győző** műépítő a napokban terjesztette föl a két első pavillon részletes tervrajzát. Ez a két pavillon a telep északi csucsán épül. Az egyik a kémiai és a másik a geodeziai (földrelemtani) pavillon lesz. Ezt a két tervet már a napokban tárgyalja az

építészeti bizottság. Az új müegyetem tervezésénél nagy előrelátással és körültekintéssel jártak el, a mennyiben az előre sejtethető fejlődésre is számítottak, úgy a telek vételénél, mint az épületek tervezésénél. Ez a remek épületesoport nem fog szüknek bizonyulni, mert akár százados fejlődéssel is számot vetettek.

## A mócsai emberkinzás.

A tárgyalás VII. napja.

Ma a védelem tanuinak kihallgatására került a sor. Ugy a bírák, mint a közönség nagy érdeklődéssel várta ezeknek a tanuknak vallomását. Óriási volt azonban a meglepetés. A védelem által bejelentett és eddig kihallgatott mentő tanuk valamennyien vádlókká alakultak át, s valamennyi nem hogy mentenő a vádlottakat, hanem inkább megerősíti azt a súlyos vádat, a mely az inkvizitorokat terheli. Elsőnek **Raffain Imre** csendőrfőhadnagyot hallgatta ki ma a törvényszék. **Raffain** főhadnagy volt az a ki a feljelentett csendőrök ellen a vizsgálatot vezette.

Elnök: Mit tud főhadnagy ur a vizsgálatról?

**Raffain:** A mikor a csendőrök ellen a feljelentés beadatott, én lettem megbízva a vizsgálat vezetésével. Kihallgattam az összes panaszosokat. A mikor a panaszosokat megkérdeztem, hogy ki bántotta őket, ezek nem akartak felelni. Azt mondták, majd a komáromi királyi törvényszék előtt felelünk. Rábeszélésemre és hosszas nógatásomra végre elmondták, hogy a csendőrök és az urak bántották őket. Kik voltak azok az urak kérdeztem tovább őket. Erre ők azt válaszolták, hogy ezt csak a törvényszék előtt mondják meg.

Következett **Lukács István** földműves kihallgatása. A védelem kérte **Lukácsnak** mint mentő tanunak a kihallgatását, **Kovács** állítólag, azt mondta volna **Lukácsnak**, hogy nem igaz az, hogy őket megkínózták.

Az elnök kérdésére **Lukács** kijelenti, hogy **Kovács** ezt neki soha sem mondotta, hanem inkább nagyon is panaszkodott, hogy bántotta.

**Csöbönyei Jánost**, szintén a védelem kívánta kihallgatni. A védelem hivatkozik arra, hogy **Kovács** azt mondta **Csöbönyeinek**, hogy lelövi mindazokat, a kik nem vallanak mellette.

**Csöbönyei:** Tekintetes törvényszék, az nem igaz, hogy nekem **Kovács** ilyet mondott volna. A ki azt állítja az hazudik.

Elnök: De a védő ur azt is mondja ám, hogy **Kovács** magának még azzal is dicsekedett, hogy majd fizetnek ám az urak.

**Csöbönyei:** Ez nem igaz, **Kovács** nekem ilyet sohasem mondott.

**Hörömpöly József** mezőőr kihallgatására került most a sor. Tanut szintén a védelem kívánta kihallgatni.

Elnök: Mit tud maga?

**Hörömpöly:** Azt tudom, hogy mikor **Jakabot** és feleségét a község házához kísérték, mind a ketten erősen meg voltak lánczolva. Ezt saját szememmel láttam, mert ott voltam. Nem igaz, hogy önként mentek a jegyző urhoz a 624 forintot felajánlani.

A védelem által bejelentett következő tanu **Makovics István** törvénybíró.

Elnök kérdéseire, a következőket mondja el.

**Habár** akkor törvénybíró voltam, nem eresztettek be az urak és a csendőrök a község házába, nehogy a vallatásnál jelen legyek és lássam, mi történik odabenn. Egyszer kijött **Valkó** csendőr a község házából és azt mondta nekem, hogy nem lehet már sehol nádpálczát kapni. Mutatta a kezében volt nádpálczát is, a mely teljesen szét volt foszolva.

Elnök: Hát azt tudja-e, hogy enni kaptak-e a panaszosok?

Makovics: Azt tudom, hogy négy napig, semmit sem kaptak enni.

Dr. Pollák védő kérde Szabó szolgabíró, miből fedezhette volna az ételmezési költségeket, mire Szabó kijelenté, hogy a megyének erre nincsen alapja ő pedig a sajátjából nem köteles fizetni.

Pollák dr. ezután felolvastatni kéri Rukavina dr.-nak a főispán előtt tett vallomását. A másolatot elhozta magával, a főispán nem akarta hitelesíteni, de ügyvédi becsületszavára fogadta, hogy az pontos. A vallomás enyhébb, mint a törvényszék előtt tett vallomás.

A védők elleneztek a panaszosok meghiteltetését, a törvényszék azonban valamennyi-nek meghiteltetését rendelte el.

**Komárom**, nov. 14. *Biró* Kálmán ügyész fél négykor kezdte meg vádbeszédét, melyben elmondja, hogy sajnós, a vád minden pontja beigazolást nyert. Vádolja Szabó Kálmánt, Göbel László mocsai jegyzőt, Csúzy Mihály mocsai bírót 11 rendbeli hivatalos hatalommal való visszaéléssel, Molnár Gedeont mint bűnszegédet, Szabó Kálmánt és ismét Molnár Gedeont mint tetteseket több súlyos testi sértés, személyes szabadság megsértése és zsarolásért. Holnap a vádbeszédre kerül a sor.

## IRODALOM.

**A Magyar Könyvtár** most megjelent novemberi füzetek közül négy a magyar, kettő a külföldi irodalomnak van szentelve. Klasszikusaink közül ismét *Arany* János nevével találkozunk, kinek »Buda halála« című eposzát *Moravcsik* Géza látta el magvas bevezetéssel. A régebbi magyar irodalom nagyjai közül *Kazinczy* Ferencz van képviselve, kinek »Pályám Emlékezete« című önéletrajzából a legérdekesebb fejezeteket válogatta ki és látta el a szükséges bevezetéssel és jegyzetekkel *Balassa* József. A modern magyar irodalomnak egyik legnépszerűbb írója *Rákosi* Viktor jut szóhoz a 135. számú füzetben, mely a pompás humor elbeszélőnek egyik legjobb izű rajzával, a »Leendő özvegyem történeté«-vel nyílik meg és egyebek közt »A drámai szende lencséje« című kacagató humoreszket is tartalmazza. Igen érdekes a 136. sz. füzet is, melyben *Zöldi* Márton a régi magyar színészvilágból vett »Színész-históriák«-at mond el, kitűnően jellemezve Thespis kordjainak tarka világát. A külföldi írók közül most *Anatole France*-ot, a nagy francia elbeszélőt mutatja be a »M. K.«, még pedig egyik legkedvesebb műve, a *Nozière* Péter Apró Történetei révén, melyeket egy *Anatole France*-szal congeniális író, *Ambrus* Zoltán fordított magyarra. A másik külföldi füzet befejezi *Poe* Edgar »Rejtelmes történetei«-nek a »M. K.« egyik régebbi füzetében megindult sorozatát, ezeket a fantasztikus, genialis elbeszéléseket, melyek egy egész irodalmi műfajt teremtetek meg. A »M. K.«-nak e füzetekkel együtt már 140 száma van, az év végén pedig másfélszázra fog rugni e becsesnél becsesebb munkák lajstroma. Egy szám mára 15 kr.; teljes jegyzéket ingyen küld a kiadóhivatal: *Lampel* R. (*Wodianer* F. és *Fiai*). *Andrássy*-ut 21.

## EGYESÜLETEK.

### A halászlászi társulat alakuló gyűlése.

Nemrég indult meg a mozgalom egy halászlászi társulat alakítása iránt, a mely felölelné a Sebes-Körözsnek Nagyváradtól lefelé eső részét.

Tegnap tartották meg az érdekeltek az alakuló közgyűlést.

Jelen voltak: *Papp* János főjegyző elnökléte alatt *Muraközi* *Endre* halászlászi főnök, *Dús*

*László* főügyész Nagyvárad város képviselőben, *Kovács* *Endre* a l. sz. püspökségtől, dr. *Fazekas* *Imre* a gróf *Csáky*-család képviselőben, *Jelencsik* *István*, *Mártonffy* *Gyula* *Mártonffy* *Dezsoné* képviselőben, *Mártonffy* *Dezso* *Nagy* *P. István* és *Ötvös* *Gyula* *Komádi* község képviselőben, *Frankó* *Endre*, a l. sz. káptalan képviselőben, *Bencze* *János* jegyző *Szeghalom* község képviselőben, *Gyulai* *József* bíró *Körös-Ladány* község képviselőben, *Mann* *Ferencz* jegyző *Szent-András* és *Uj-Palota* község képviselőben, *Pekanovits* *Imre*, *Orszu* *Mihály* bíró és *Köszeghy* *Imre* jegyző *Körös-Tarján* község képviselőben, *Papp* *György* bíró *Gyires* község képviselőben, dr. báró *Drechsler* *Gyula* gróf *Wenckheim* testvérek képviselőben, *Hoffmann* *Mihály* gróf *Wenckheim* *Géza* képviselőben.

Az 1050 holdat tevő érdekeltség 866 holdnyi érdekelte által volt képviselve s ezen jelen voltak közül 526 holdnyi érdekeltségi szavazattal 340 hold utáni szavazat ellenében a halászlászi társulat megalakítása elhatározottat.

Az alapszabályok és az üzemtervezet elfogadtatott, azzal, hogy a társulat elnevezése »Sebes-Körözszi halászlászi társulat«, székhelye *Komádi*. A társulat vezetősége áll 1 elnök, 1 alelnök, 1 igazgató, 9 választmányi tag és 1 pénztárnokból.

A nyomban megejtett választásnál egyhangulag megválasztottak: elnökké gróf *Csáky* *Lajos*, alelnökké dr. báró *Drechsler* *Gyula*, igazgatóul *Pekanovits* *Imre*; választmányi tagokul *Frankó* *Endre*, *Kovács* *Albert*, *Mann* *Ferencz*, *Hoffmann* *Mihály*, *Köszeghy* *Imre*, *Ötvös* *Gyula*, *Mártonffy* *Dezso*, *Nagy* *P. István* és *Bencze* *János*.

Ezzel az alakuló közgyűlés véget ért.

## TANUGY.

### Hivatalos eskü.

Az emberi természetben mélyen benne gyökerezik az a meggyőződés, hogy a röpke szónak fontosságot bizonyos külsőségek, formalitások eszközölése által ad.

Különösen magyar fajunk individualitása olyan, a mely a külsőségeknek minden időben és minden helyen igen nagy fontosságot tulajdonított, — elannyira, hogy a külsőségek elmaradása következtében képes volt magát az egész procezzust, az egész ténycselekményt semmisnek, meg nem történné deklarálni.

És ennek a körülménynek pszichológiai oka megint csak magyar fajunk tipikus sajátosságaira vezethető vissza.

Vitathatatlan tény ma már, — midőn valamennyi nemzet történelmét perspective látni, észlelni, tanulmányozni mindenkor bő alkalmunk van — hogy lelkesülni, megindulni, fölháborodni s e pillanatok közvetlen hatása alatt állva pillanatok alatt világtörténelmi eseményeket produkálni egy faj sem képes annyira, mint a magyar. Bizonyoságot tesz erről hazánk ezer esztendő történelmének csaknem minden lapja.

És ebben van a magyar faj részéről a formalitások iránti nagy előszeretnek a lélektani oka. A röpke szó elkangzik, de gondoskodik, hogy egy külsőség által mintegy megrögzítve: mara-maradandóvá tegye; hogy annak lelkében, a ki a kijelentést tette, azt a szót — midőn az ott már talán rég feledésbe ment, — épen a külsőség, a formalitás kötelező, hivatalos volta miatt — ott újra és újra felelevenítse.

És kétségtelen, hogy az ige igen sok esetben csak így válik testté!

Mikor megkeresztelnek bennünket, megesküszik helyettünk a keresztstülénk, — mikor később a bérálás és oltári szentségeket felveszük már magunk helyett esküszük, mikor ismét a házasság révén evezünk, megint megesküsznek (két oldalról is!) ha pedig hivatalba röppenünk újra csak esküdünk kell. (Azt hiszem ezt tesszük legszívesebben!)

És kétségtelen, hogy ez a társadalmi életben divó »eskü«-k egyik legfontosabbika.

Ezt megteszi a király, meg a miniszterek,

meg a főispánok, meg a közigazgatási és állami hivatalnokok egész serege, meg a tanítók (az államiak is) csak egyedül a nagyváradi községi tanítók nem teszik meg. De ők is csak azért, mert ez ideig nem szólította fel őket senki ennek a megtételére. Hisszük azonban, hogyha bármely illetékes oldalról felszólítást kapnának: teljes készséggel megtennék már csak a saját megnyugtatójukra is.

És nem is olyan kis jelentőségű ez az eskü még akkor sem, ha csak pusztán formalitásnak tartjuk. Hány dolog történnék másképp, ha az eskü nem kötné az embert, de mert mikor az előtérbe lép, mindjárt minden más fordulatot vesz.

Nem szükséges világtörténelmi eseményeket felidézünk; maradjunk csak a hivatolt példánál: a tanítóknál. Tegyük föl, hogy X tanár nincs megelégedve Y tanítványának arczával s mert az neki nem tetszik antipathikus előtte az egész gyermek s annak minden cselekedete. Természetes folyománya ennek, hogy minden tettének rugója hiba, bűn lesz s a bűnhődés az év végével a megbukás alakjában elmaradhatatlan, dacára a tanuló jó viseletének. Sőt dacára annak is, hogy legtöbbször jól tudta a lecckét.

Mig ha eskü kötné X tanárt hivatásának pontos, lelkiismeretes, igazságos betöltésére, az ilyesmi vajmi ritkán, évtizedekben talán egyszer-kétszer esnék meg, mig így bizony-bizony gyakran előfordulhat, mert hát mindnyájan emberek s mint ilyenek gyarlók vagyunk.

Ez egyszerű pusztán föltevés a gyanúsítás vádjának legkisebb árnyéka nélkül, — a mit legjobban igazol az, hogy egy oly egyén vette föl az eszmét, a ki maga is a hivatolt testületben van, a ki maga is

Hozzáértő.

## REGÉNY-CSARNOK.

### Ötvenezer dollár jutalom.

Regény.

Írta: *Fernand-Hue*.

Franziából fordította — Ö.

BEVEZETŐ.

I.

#### Elhagyatva!

Az éj leszállott az Océánra, csöndes, csillagos éj. A tenger sima tükrét a legkisebb szellő sem zavarta fel, a felkelő hold sugarait tisztán verte vissza a hatalmas víztömeg.

A végtelen sikon egy félig elmerült, elhagyatott gőzhajó uszott, a víz már csaknem a fedélzetig ért. Előrsze kissé jobban kiemelkedett és egy táblára vésvé olvasható volt a hajó neve: »Roanoke«.

Fedélzetén a legnagyobb rendtelenségben szétszórva heverték kötélcsomagok, ládák, horodók, kötegek, hajózási műszerek; az árbocok összetörve, a kötélzet szétszaggatva, a fővitortá pedig a tengerbe esüngött, uszályt képezve a hajó hátsó részén. A kissé féloldalt dőlő hajó körül keletkező víztölelésér nyilván mutatta, hogy órai megszámlálván; percről-percetre sülyed. Az előrsz lassanként feljebb emelkedett, hajófar ellenben mindinkább lemerült; a hullámok már a kapitány hidját mosták.

Egyszerre a kabinokhoz vezető ajtó nyílik. Egy dult arcú s félig öltözött ember lépett a fedélzetre. Körültekintett a végtelen sikon s kétségbeesett hangon kiáltott:

— Elmentek és engem itt hagytak!

Néhány lépést tett előre s inkább leroskad, mint leült a főárbácz tövében levő kötélcsomóra. Fejét kezébe hajtotta, ujjait hajába mélyesztette s könyörgő és átkozódó szavakkal mormolt magában.

Ugyanazon ajtón át, honnan ezen szerencsétlen ember jött, most egy kis gyermek jelent meg a fedélzeten s megijedve a halott csendtől s az ott körülvevő rendtelenségtől, sirva nyöszörgő.

— Apa! . . . apa! . . . félek! . . .

E szavakra a férfi felriadt fájdalomából s hevesen átölelte a gyermeket lágyan, szelíden mondá:

— Szegény kis Henrikem, kedves kis fiam!  
Ne féj semmitől!

De az tovább sirt, fejét atyja vállára  
hajtván, ki mosolygani igyekezett:

— Ne sirj! Nézd, vége a viharnak, a tenger,  
lecsendesült; a szél sem fuj már:

A gyermek felemelte fejét, körülnézett  
s látva mosolygó atyját s körülötte az ismerős  
tárgyakat, egészen biztosan érezte magát.

— Atyám! — kérdezte nemsokára, — hol  
vannak a matrózok, hova lett az a tiszt, ki  
mindig a kis hidon sétált?

— Alusznak, fiacskám. Mig mi aludtunk,  
ők virrasztottak, most, hogy a vihar elállott  
aludni mentek ők is.

(Folyt. köv.)

## MULATSAG.

**A kereskedő ifjak tánczestélye** A kereskedő ifjak egyrésze ma, szerdán tartják meg 3-ik kolon-estélyüket. A rendezőség a hölgyek részére meglepetésről gondoskodik. A talp alá valót Hamza Miska zenekara huzza.

**Tánczestély Velenczén.** A váradvenczei és váraljai »Népkör« könyvtára javára és egyéb szükségletének fedezésére f. hó 18-án, azaz szombaton saját helyiségében felolvasással egybekötött tánczestélyt rendez, melyre a rendezőség ez uton hívja meg a kör tagjait és az érdeklődőket. — A részletes programot lapunk legközelebbi számában közöljük. A felolvasás kezdete este fél 8 órakor. Belépti-díj 1 korona.

## TA VIRATOK.

### Személyi hir.

**Bécs, nov. 14.** Goluchovszki gróf közös külügyminiszter ma délelőtt Mérey tanácsos kíséretében Budapestre utazott. (M. T. I.)

### Kvóta tárgyalások.

**Budapest, nov. 14.** (Saj. tud. táv.) A folyamatban levő kvóta-tárgyalások miatt csütörtök, péntek és szombaton a képviselőházban nem lesz ülés s ha a bizottságok megállapodás nélkül oszlanak szét, az esetben a kormányok maguk veszik kezükbe az ügyet. Széll miniszterelnök a magyar parlamentben már hétfőn benyújtja a kvótajavaslatot.

**Budapest, nov. 14.** (Saj. tud. táv.) Megbízható forrásból írják, hogy a budapesti tárgyalásokon a magyar bizottság 34.5%-t fog ajánlani s ha nem lesz megegyezés se a bizottságok, se a kormányok közt, úgy ez esetben a király fog dönteni a 34% mellett.

**Bécs, nov. 14.** (Saját tud. táv.) Félhivatalosan jelentik, hogy a király a megváltozott viszonyok következtében holnap Budapestre érkezik, hol koronatanács lesz.

### Egyházi választások.

**Nagy-Szeben, nov. 14.** A görög-keleti román érsekség a következő egyházi tagokat választotta a nemzeti egyházkongresszusba: Puscariu archimandrita (Nagy-Szeben), Ivan ülnök (Gyulafehérvár), Pecurariu esperes (Maros-Illye), Damjan esperes (Abrudbánya), Ple-tosu esperes (Deés), Boiu esperes (Medgyes), Voina esperes (Brassó), Dan esperes (Fogarás) és Cristea Miklós ülnök (Kolozsvar).

### Tüntetés a magyar nyelv ellen.

**Budapest, nov. 14.** (Saj. tud. táv.) Az a jelenet, mely Nagyszebenben a magyarokat alávalóan sértő előadásán történt, a következő módon folyt le: Az egyik páholyból az előadás alatt erős püsszegés volt, mire a szászok tüntető tapsba törtek ki. Másnap egy odaváló német lap az ügyet szóvá tette és felszólította a püsszegőt, hogy legyen bátorsága magát megnevezni. Ez meg is történt, mert a püsszegő, ki nem volt más mint *Eperjessy Géza*, közös huszárkapitány, jelentést tett a felettes hatóságnak s egyben elment a szerkesztőségbe is. A lap most ezt konstatálta s hozzá teszi, hogy személyében sérteni nem akarta a kapitányt. Eperjessy kapitányt valószínűleg disziplináris uton megrójják, mert nyilvános botrány okozója lett. A hazafias kapitány Budapestben is szolgált a 16. huszárezredben. Kiváló katona, mindenki tiszteletét érdemelte ki s fel nem tehető, hogy minden ok nélkül tett volna ilyesmit. A szászok hazafiatlan viselkedése annyira megy, hogy a cigány nem rég egy vendéglőben megtagadta a magyar himnusz azon kifogással, hogy azt megtiltotta játszani a rendőrkapitány.

### Elhunyt festőművész.

**Budapest, november 14.** (Saj. tud. táv.) *Mirkovszky Géza* festőművész tegnap az angalföldi tébolydában elhunyt. Az elhunyt festőművész fényes talentum volt, különösen nagy érdemei vannak a magyar építészeti stíl terén. Egy éve, hogy abba a tébolydába szállították, honnan nem volt kiszabadulása.

### A pestis Triesztben.

**Bécs, nov. 14.** (Saj. tud. táv.) Az osztrák Lloyd gőzös Berenice hajója egy pestises beteget hozott Triesztbe, a ki ott meg is halt. *Weichselbaum* tanár levitte magával aszisztensét dr. *Gohut* is Triesztbe, a ki annak idejében Bombayban is kint volt a pestis tanulmányozására. A hullát meg sem vizsgálta, hanem csak praeparátumból konstatálta a pestist s vissza utazott Bécsbe s jelentést tett. Jelentésében kiemeli, hogy a veszélyt elmultnak tartja, hogy az elővigyázati rendszabályt szigorúan megfogják tartani.

**Trieszt, nov. 14.** A Lloyd társulathoz érkezett távirat szerint a Berenice hajón újabb pestis eset volt.

### A spanyol zavarok.

**Madrid, nov. 14.** A kamara ülésén a kormány politikájának megvitatása folyamán Piy Margall, a republikánusok vezére és Sagasta, a liberálisok vezére a barcelonai ostromállapot megszüntetését követelik.

Silvela miniszterelnök azt mondja, hogy a kormány minden lehetőt elkövetett, hogy Spanyolországot olyan helyzetbe juttassa, hogy megfelelően fizetési kötelezettségeinek. A barcelonai tüntetésekkel kényszeríteni akarják a kormányt, hogy Barcelonának pénzügyi autonómiát adjon. A kormány türelmes lesz, ha még olyan soká tart is Barcelonában az ellenállás az adófizetés ellen. De ha ez az ellenszegülés erőszakoskodássá fajul, a kormány erőszakot fog alkalmazni az erőszak ellen. A barcelonai ostromállapotot nem szüntetheti meg a kormány. (M. T. I.)

### Egy képviselő letartóztatása.

**Páris, nov. 14.** Jules Lemaitre tegnapi előadása után Lassis nacionalista képviselőt a rue d' Athéne-en a kormány egyik tagját sértő kifakadása miatt letartóztatták, de aztán szabadon bocsátották. (M. T. I.)

### A transzváli háboru.

**Páris, nov. 14.** A lapok tiltakoznak a Magiciené angol czirkálóhajónak a Cordoba francia gőzessel szemben tanúsított magatartása ellen és azt kívánják, hogy Anglia mentse ki magát és adjon kártérítést Franciaországnak. A Matin jelentése szerint már hivatalos vizsgálatot indítottak ebben a dologban.

**London, nov. 14.** A Timesnek jelentik Lourenco-Marquezból 9-iki kelettel: Mathews, a dublini vadászok tábori papja az október 30-iki nicholson-necki ütközetről még a következőket közli: A csata mindjárt napkelte után kezdődött és igen heves volt. Katonáink kősánczokat állítottak. Délben 12 óra után kiadták a sánczok mentén a jelszót, hogy a lövést hagyják abba. Katonáink azonban ez utasítást nem követték. Ekkor oda sietett Abye őrnagy és megparancsolta, hogy a lövöldözést szüntessék be. Erre a tüzet beszüntető jelet fújták. Nálunk hire ment, hogy egy altiszt abban a hiszemben, hogy angolok közül csak az ő tiz főnyi csapata maradt életben, kitűzte a fehér zászlót. Pedig 900-an voltunk még a harcba vonult 1000 ember közül. Tisztjeink és katonáink fölháborodtak azon, hogy a csapat megadta magát az ellenségnek, mert a búrok úgy látszik nem nagy számmal vettek részt a harcban. Nekünk az volt a nézetünk, hogy a megadás nagy hiba volt és csak félreértésből származhatott.

**Brüsszel, nov. 14.** Hicks-Beach pénzügyügyminiszter tegnap itt beszédet tartott, a melyben azt mondta, hogy a békés tárgyalások alatt lehetetlen volt Dél-Afrikába hadtesteket küldeni, de nemsokára el jő az az idő, hogy a koczka az angolok javára fordul. A háboru megszüntette az egyezményeket. Angliának kötelessége, hogy a jogegyenlőség alapján jó és igazságos kormányzatot szervezzen Dél-Afrikában, a mely több biztosítékot nyújt, mint a pusztá papiros oltalma. Dél-Afrikának a lehető legteljesebb önkormányzatot kell adni.

**London, nov. 14.** A Reuter-ügynökségnek jelentik. Laurence-Marquezból 9-iki kelettel: Mathews, a dublini vadászok tábori papja ideérkezett és az ir vadászoknak és a Gloucester-ezrednek Nicholsons-Neck mellett október 30-án történt elfogásáról azt beszéli, hogy a csapatok, noha az ösvérek eliramodása következtében elvesztették ágyúikat és az ellenség keményen szorongatta őket, mégis ellentártak volna, de mikor néhány ember önszántából, parancs nélkül kitűzte a fehér zászlót, a csapatok kénytelenek voltak magukat megadni. (M. T. I.)

## KÖZGAZDASAG.

### Az ipartestület hitelszövetkezete.

Már irtunk arról a nagy horderejű gyűlésről, a melyen megalakították az iparosok hitelszövetkezetét. Ez az új intézmény, ha iparosaink bizalommal és buzgalommal munkálkodnak, áldásos eredményeket szülnek a tönk szélére jutott kisiparunknak. Az alakuló közgyűlésen pontról-pontra megvitaták az alapszabályokat s azokat érthetően, részletesen megmagyarázta a jelenvoltaknak dr. *Horváth János* budapesti iparhatósági biztos, az iparosok lelkes barátja, aki a szövetkezeti eszme megvalósításán önzetlenül buzgólkodik. Az új nagyvárad iparos hitelszövetkezet belépett a központi hitelszövetkezetbe s ezáltal hatalmas támaszt nyert jótékony működésére. Már az alakuló gyűlésig mintegy 20,000 frtot jegyeztek részvényekre. A szövetkezet vezetését kiváló kezekre bízták. Az egyhangú választás eredménye a következő:

Igazgatóság: Gerő Ármin t. főkapitány, mint a központ megbízottja, Bertsey György igazgató-elnök, Andriská Károly helyettes elnök, ifj. Cser János, Czeglédy Jeremiás, Rendes Vilmos.

Felügyelő-bizottság: Sziládky Ernő, mint a központ megbízottja s a bizottság elnöke, Rozsly Géza, Bodnár János bádogos, Lévy Márton. Biráló választmány: Plander Sámuel, Hegedüs József, Weisz Károly, Stágl Kálmán, Cziggelt József, Tátray Sándor, Milibák József, Ba-

logh Mihály, Riger Gusztáv, Mihálovics János, Spetkó József, Fröhlich János, Péchy Antal, Sz. Kocsis János, Szűts Ferencz Kovács m., Dévald Mihály, Nagy Sámuel, Széles Lajos, Voszka Ferencz, Tarsoly Ferencz, Iványi István, Gyöngyössi Gyula, Vlád Ágoston, Stetner István, Nozák Rudolf, Szilágyi Géza, Plesz Áron, Nagy Gyula, Kadlicsek Sámuel és Kovács Kálmán.  
Titkár: Jankovics János.  
Pénztárnok: Mészáros József.

**Reich Jenő és Társa**

**Tőzsde jelentése.**

— A »Tiszántul« eredeti távirata. —

**Értéktőzsde.**

Budapest, november 14.

Az irányzat csendes.

Osztrák hitel	368.80
Magyar hitel	372.75
Allamvasut	339.—
Rimamurányi	320.—
Magyar jelzálog	183.50
Salgótarjáni	341.—
Wagon-kölesön	623.—
Villamosvasut	225.—
Magyar leszámítoló	251.1/2
Iparbank	104.25
Budapest közuti	342.50
Kereskedelmi	101.50
Délivasut	65.08

**Határidők.**

Budapest, november 14.

Gabona. Gyenge.

Buza októberre	—
Buza áprilisra	8.04
Uj tengeri	4.93
Rozs okt.	6.59
Zab okt.	5.12
Káposzta, reepeze, aug.	—

Készáru 25,000 mm. változatlan.

Bécs, november 14.

Érték. Javult.

Osztr. hitel	369.—
Magyar hitel	373.—
Allamvasut	341.—

**Hivatalos árfolyamok**

budapesti áru- és értéktőzsdén 1899. november 14-én.

Magyar aranyjárdék 4%	116.50
Magyar koronajárdék	95.30
Magyar vasuti kölesön aranyban 4 1/2%	120.—
Magyar vasuti kölesön ezüstben 2 1/2%	99.75
Magyar keletvasuti államkötvény 1876-ból	118.30
Magyar földtehermentesítési kötvény 4%	94.—
talmérési jog megváltási kötvény	99.—

Horvát-szlavón földtehermentési kötvény	96.—
Magyar nyereség-sorsjegy-kölesön	163.—
Tiszszabályozás és szegedi sorsjegyek kölesön	138.—
Osztrák járadék papirban	99.60
Osztrák járadék ezüstben	99.25
Osztrák járadék aranyban	117.25
Osztrák korona járadék	99.75
Osztrák államsorsjegyek	135.50
Osztrák magyar bankrészevény	900.—
Magyar hitelbankrészevény	873.—
Osztrák hitelintézeti részevény	368.70
Párisi vista	330.—
20 frankos arany (Napoleon d'or)	9.57
Németbirodalmi márka	120.60
London vista	47.85
20 márkás arany	11.77

A szerkesztésért felelős:

**Dr. VUCSKICS GYULA.**

A társulat még rövid igeig marad Nagyváradon.

**HENRY CIRCUS**

Nagyváradon, a Nagy-piacz-téren.

Ma, szerdán, november hó 15-én

**Este 8 órakor**

Nagy különleges előadás nagyszerű műsorral.

Szenzációs! I-ső fellépte Szenzációs!

**4 NOISETTES 4**

világhírű biciklista családnak 3 férfi és 1 ifju hölgy.

Ezen szám a legnagyobb szerűbb ezen szakmában még itt nem látott. A 4 Noissett testvérek Budapesten a legnagyobb szenzációt keltették és miután mutatványaik oly felülmulthatatlanok, az Igazgatóság Bécsbe is szerződtette és csakis véletlen, hogy ily nagyszerűséget Nagyváradon is láthatni. A 4 N O I S E T T E S mutatványai felülmulthatatlanok.

HENRI igazgató felépte kitünően idomított lovaival.

Azonkívül az összes művész-csoport fellépte.

Itt másodsor egészen ujonnan bemutatva

**C a n c a n**  
a törvényszék előtt.

Nagyszerűen kiállított balett némajáték 2 részben előadja az egész társulat. A jelmezek újak, párisi minták szerint vannak készítve nagyszerű kiállítással.

**S z e m é l y e k:**

**I. rész. La Ball Mobile, egy párisi táncz helyiségben.**

Egy Sanzonette énekező Lengyel Böske k.a.  
Ennek anyja . . . Desseryné asszony.  
Egy gigerli . . . Mr. Alfred Loyal.  
Lord Plumppuding . . . Náva ur.

**II. rész. A törvényszék előtt.**

1. felvigyázó . . . Criscuollo ur.  
1. ) . . . Mr. Romanus  
2. ) birók . . . Castegna ur.  
3. ) . . . Krüger ur.

**Előforduló tánczok:**

1. Pierott és Pierettek — tánczolja 12 hölgy.  
2. Kicsi — nagyobb — legnagyobb — komikus táncz 6 úrtól.  
3. Gavotte — tánczolja 10 hölgy és 10 ur.  
4. The 5 Sisters BARISON — angol táncz.  
5. Cancan Parisien — az összes személyzet által.

**Zárkép: TILOS A CANSAN.**

Ezen nagy kiállítású némajátékot Budapesten telt háznál adtam elő a legnagyobb tetszéssel és reményem hogy a t. Nagyvárad közönség is számos látogatással részesít annál inkább, mivel társulatommal még csak pár napig tartózkodom itt, kiváló tisztelettel

Henry igazgató.

Helyárak: Zártszék 1—3-ik sorig számozva 1 frt. I. hely 80 kr., II. hely 50 kr., karzat 25 kr. Katonák őrmestertől lefelé és gyermekek 10 éven alul vasár- és ünnepnapok kivételével fizetnek: Helyárak: Zártszéken 50 kr., II. hely 30 kr., karzat 20 kr.

Részletes műsor 10 krért este a jegyszédknél kapható.

Jegyek előre válthatók Pauker Dánielnél

Holnap, csütörtökön, nagy előadás.

Számos látogatásért esk

mely tisztelettel:

Henry,

igazgató. és tulajdonos

**V A S U T I M E N E T R E N D.**

**Érvényes 1899. évi október 1-től.**

Nagyvárad—Belényes—Vaskóh.			Vaskóh—Belényes—Nagyvárad			Nagyvárad—Gyoma			Gyoma—Nagyvárad.		
V. v.	Sz. v.		Sz. v.	Tb. v. sz. sz.		V. v.	Sz. v.		Sz. v.	V. v.	
Nagyvárad ind.	3 50	2 40	Vaskóh ind.	4 30	2 —	Nagyvárad ind.	5 50	2 37	Gyoma ind.	3 40	2 00
V.-Velenceze	4 05	2 51	Lunka-Rézbánya	4 42	2 43	Ósi	6 09	2 51	Déva-Ványa	4 37	3 03
Félix-Fürdő	4 32	3 13	Szudrics	5 09	3 12	Uj-Palota	6 24	3 05	Körös-Ladány	5 13	4 12
Kardó	4 50	3 27	Belényes	5 37	3 52	Gyires	6 41	3 17	Szeghalom	5 40	4 23
Magyar-Gyepes	5 50	4 17	Sonkolyos	5 58	4 15	Körösszeg	7 02	3 36	Vészto	6 12	5 02
Tasádfő	6 07	4 31	Belényes-Ujlak	6 10	4 27	Szakál	7 39	4 05	Kót	6 38	6 95
Drák-Cséke	6 30	4 45	Borz	6 19	4 37	Nagy-tóti	7 55	4 21	Iráz	6 52	6 26
Magyar-Cséke	6 50	4 55	Sólyom	6 35	4 58	Komádi	8 25	4 32	Nagy-tóti	7 10	7 59
Dusesd	7 05	5 12	Gyanta	6 56	5 19	Iráz	8 42	4 49	Nagy-tóti	7 22	7 15
Szombatság-Rogoz	7 46	5 47	Höllöd	7 10	5 —	Kót	9 19	5 14	Szakál	7 48	7 42
Höllöd	7 58	5 58	Szombatság-Rogoz	7 31	6 03	Vészto	9 44	5 32	Körösszeg	8 11	8 19
Gyanta	8 12	6 11	Dusesd	7 55	6 34	Szeghalom	10 34	6 13	Gyires	8 33	8 33
	8 38	6 36	Magyar-Cséke	8 07	6 49	Körös-Ladány	11 —	6 31	Uj-Palota	8 47	8 56
	8 53	6 50	Drág-Cséke	8 26	7 17	Déva-Ványa	12 03	7 21	Ósi	9 03	9 19
Belényes-Ujlak	9 05	7 01	Magyar-Gyepes	8 54	7 50	Gyoma érk.	12 45	8 06	Nagyvárad érk.	9 20	9 34
Sonkolyos	9 18	7 13	Kardó	9 27	8 31						
Belényes	10 04	7 47	Félix-Fürdő	9 40	8 45						
Szudrics	10 27	8 09	V.-Velenceze	10 01	9 09						
Lunka-Rézbánya	10 56	8 34	Nagyvárad érk.	10 11	9 19						
Vaskóh érk.	11 12	8 49									

  

Székelyhid—Margitta			Margitta—Székelyhid		
V. v.	Sz. v.		V. v.	Sz. v.	
Székelyhid ind.	9 50	7 55	Margitta ind.	4 35	4 45
Apátkeresztur	10 46	8 41	Monos-Petri	4 46	4 56
V.-Ábrány	11 03	8 55	V.-Ábrány	4 57	5 08
Monos-Petri	11 16	9 06	Apátkeresztur	5 13	5 26
Margitta érk.	11 28	9 16	Székelyhid ér. reg.	5 54	6 07

  

Nagyvárad—Érmihályfalva			Érmihályfalva—Nagyvárad.		
Vegyes v.	Sz. v.		Sz. v.	Vegyes v.	
Nagyvárad ind.	6 50	5 43	Érmihályfalva ind.	5 05	5 24
B.-Püspöki	7 17	6 59	Érselind	5 37	6 08
Bihar	7 44	6 22	Székelyhid	6 14	6 43
Paptamási	8 13	6 48	Nagykágya	6 27	7 03
Gyapoly	8 29	7 03	B.-Diószeg	6 42	7 23
B.-Diószeg	8 52	7 24	Gyapoly	6 59	7 28
Nagykágya	9 07	7 38	Paptamási	7 24	8 20
Székelyhid	9 40	8 03	Bihar	7 45	8 08
Érselind	10 08	8 26	B.-Püspöki	8 05	8 02
Érmihályfalva érk.	10 44	9 —	Nagyvárad érk.	8 21	9 15